

Svenska Övervakningskommissionen i Korea

Den svenska regeringen utgick ifrån att den svenska delegationen, som till en början bestod av 86 personer, skulle verka ganska kortvarigt i Korea. Efter avresa från Sverige hamnade delegationen i Japan i avvaktan på att stilleståndsavtalet skulle skrivas under. Genom detta kom de svenska och schweiziska delegationerna att sammanföras i Japan. De båda delegationerna transporterades till Korea och flyttade samtidigt in i det gemensamma lägret i Panmunjeom. Den polska och tjeckiska delegationen hade under tiden förlagts på den norra sidan om demarkationslinjen men inom den demilitariserade zonen. Efter etablering började arbetet med att hitta arbets- och samvaroformer för de fyra delegationerna. Det första ordinarie mötet hölls lördagen den 1 augusti 1953 klockan 15.00. Mötet behandlade frågorna om arbetsspråk, ordförandeskap samt en presentation av chef (Member, generalmajor) med ersättare (Alternate Member, överste) för varje delegation. Efter två timmar och tio minuter var beslutet att engelska skulle vara arbetsspråket och ordförandeskapet skulle rotera mellan medlemsländerna. Under perioden augusti 1954 till juli 1955 diskuterades avveckling av den svenska delegationen men även frågan om kommissionens avveckling. Sverige föreslog indragning av alla fasta men även de rörliga lagen, då de inte kunde utföra sina uppgifter enligt avtalet. De polska och tjeckiska delegationerna protesterade mot en neddragning. Lösningen blev en kompromiss, där vissa lag sparades för verksamhet på fältet. I december 1955 reducerades den svenska delegationen till 36 man, med anledning av de reducerade arbetsuppgifterna. Trots många problem med slitningar mellan delegationerna samt mellan nord- och sydsida rörande procedurfrågor med mera var stämningen inom NNSC (Neutral Nations Supervisory Commission) god. Sverige reducerade efterhand den svenska delegationen ytterligare, med anledning av den minskade rörligheten och svårigheten att arbeta på fältet. I november 1959 bestod delegationen av nio man. Våren 1970 reducerades gruppen till sju man, för att idag (2025) bestå av fem delegater. Fram till idag har cirka 1200 officerare tjänstgjort vid den svenska delegationen.

Stilleståndsavtalet föreskriver att både nordsidan (KPA/CPV) och sydsidan (UNC) skulle rapportera in- och utförelse av personal samt krigsmateriel. Avtalet föreskrev att det inte fick finnas fler soldater eller modernare krigsmateriel än vid tidpunkten för avtalets undertecknande. Inne i zonen fick endast vapen med enskottsfunktion finnas. KPA/CPV slutade ganska tidigt med denna rapportering och UNC kom att upphöra med rapportering av krigsmateriel den 21 juni 1957. Anledningen var att UNC menade att nordsidan inte följde avtalet, varför även sydsidan avslutade rapporteringen. Den tekniska utvecklingen är förmodligen en faktor som gör det svårt att följa andemeningen i avtalet. Tillförelse av ny modernare materiel har bidragit till att rapporteringen upphört. Än idag rapporteras bara in- och utförelse av personal från sydsidan (UNC). Nordsidan KPA/CPV ger ingen information överhuvudtaget rörande in- och utförelse. Eftersom stilleståndsavtalet var tänkt som en temporär övergång till ett fredsavtal fanns ingen planering för den långa närvaro vi kan se idag.

De fyra delegationerna var endast avsedda att befinna sig i Korea en kort period, för övervakning av stilleståndsavtalet. Alla byggnader med mera kom därför i början av perioden att bestå av tält (i advanced camp) för att sedan uppföras som temporära byggnader inom det svensk-schweiziska lägret i Panmunjeom. Därför kom alla byggnader att benämnas med stor bokstav T (T som i temporär) samt ett ordningsnummer. Denna ordning gäller även idag. Som ett exempel så är kontors och rumsbarackerna benämnd T 10. Under perioden 1955-1960 uppfördes de baracker som än idag används av de svenska och schweiziska delegationerna. Byggnaderna består av halvmånformad korrugerad plåt som belades med en plastliknande tjock yta. Uppvärmningen är i princip ett dieselaggregat, som fyller baracken med varm luft. Byggnaderna har därför numrerats med ett T (temporär) samt ett ordningsnummer. Generalens barack döptes till Valhall (T 11) och de båda kontors- och rumsbarackerna till Gimle och Glitner (T 10) enligt svensk nordisk tradition. Det svenska lägerområdet omdanades och planterades med gräs, träd och buskar. Under perioden 1957-1958 började alla inse att vistelsen i Panmunjeom kommer att bli långvarig. Detta innebar att lägren utvecklades efterhand och standarden blev även den bättre, med vatten och avlopp. Inom campen fanns kök, matsalar, klubbar, filmsal, förråd, tvätt och kontor för delegationens medlemmar. Det finns också en tennisbana utanför campområdet (men inom zonen) som även idag används flitigt av delegationerna. Även vägar blev asfalterade och lättare att använda till och från campen. De svenska och schweiziska delegationerna har tillsammans cirka 14 lokalanställda, som sköter allt praktiskt inom de två delegationerna.

Nordsidan byggde mera permanenta byggnader i betong med tegeltak. Förmodligen kanske de redan då insåg att det skulle ta lång tid att lösa frågan om ett återförenande. Den stora byggnaden är byggd i en slottsliknande stil och kan ses som ett minnesmärke och museum i ett framtida återförenat Korea.

Uppgiften för NNSC är enligt det upprättade avtalet att övervaka stilleståndsavtalets intentioner. Verksamheten har dock genom åren förändrats då avsikten var att avtalet skulle vara kortvarigt och att ett fredsavtal snart skulle undertecknas av de båda sidorna. Detta kom inte att ske, varför verksamheten idag består av mer studieverksamhet och kontaktskapande åtgärder. Delegationerna har representanter med vid större övningar och föreläsningar. Ordinarie planeringsmöten mellan delegationerna genomförs varje tisdag klockan 10.00. Den polska delegationen deltar vid ett par tillfällen under året, eftersom de inte har någon fast delegation i Korea, utan upprätthåller denna i Polen.

Många välkända gäster har besökt det svensk-schweiziska lägret under åren. I den svenska mässen, vid sidan av öppna spisen, finns en sten med Konung Gustav VI Adolfs namnteckning, som minner om ett kungligt besök. Under de 58 år vi funnits på plats har också krigsmakts-/försvarsmaktsledningen och representanter från försvarsdepartementet samt svenska politiska företrädare besökt lägret. Statsminister Göran Persson besökte Korea vid två tillfällen. Delegationen tar gärna emot besök i mån av tid. Besökaren kan på nära håll uppleva det fredsarbete som den fem man starka delegationen utför och som till innehåll och verksamhet i Korea är unikt. Det är också den enda plats på jorden där FN är föremål för övervakning. Eftersom det finns samverkansofficerare från 21 länder i Korea, så har även samverkansländernas höga militära och civila företrädare besökt vårt läger. Genom att

kommissionen är en familjemission så besöker även våra familjer lägret, liksom svenskar som är boende och verksamma i Korea. Delegationen har kontinuerlig kontakt med den svenska ambassaden. Delegationsmedlemmarna genomför även besöks- och tjänsteresor till Kina och Japan.

Delegationsmedlemmarnas familjer bor på den amerikanska Yongsan-basen i Seoul, där två hus och en lägenhet disponeras av svenskarna. Under veckorna tjänstgör delegaterna uppe i Panmunjeom. För Member och Alternate Member blir det en hel del representation nere i Seoul under veckorna. Tjänstgöringstiden för Member är numera tre år och övriga kan välja mellan ett eller två års tjänstgöring. Tjänsten som Member har tidigare roterat mellan UD med en ambassadör samt Försvarsmakten med en generalmajor. Numera är tjänsten helt militär. Alternate Member innehas av en befördrad överste samt en operativ tjänst som tillsätts av en överstelöjtnant, övriga två är major/kapten.

Under kommissionens tid har en svensk officer omkommit. Det var den dåvarande Alternat Member, överste Nore Eriksson, som omkom i samband med en bilolycka 7 januari 1957. Även tre polska officerare omkom i en olyckshändelse november 1955 då en amerikansk helikopter störtade.

Under de 58 år som varit har ett stort antal incidenter hänt av mer eller mindre allvarligare karaktär. Några incidenter skulle kunnat vara starten på ett tredje världskrig. I samband med att UNC (sydsidan) skulle ansa ett poppelträd, som stod ganska nära den nordkoreanska sidan, blev två amerikanska officerare nedhuggna med yxor av soldater från nordsidan. KPA/CPV ansåg att detta var ett provocerande angrepp och inte kunde ske utan att de ingrep med det tragiska resultatet. UNC beslöt då att hugga ner hela trädet. Operationen föranledde en av de hittills största militära insatserna på Koreahalvön. Genom den massiva sammandragningen av stridskrafter både på marken och i luften kunde UNC kapa trädet utan att några incidenter inträffade. Alla har vi i närtid läst om de incidenter som sker ute över hav och på närliggande öar. Då det inte slöts något avtal om hur demarkationslinjen skulle dras över hav har detta blivit en ständig källa till bråk mellan parterna. Patrullbåtar har sänkts och beskjutning har skett av öar med mera. I närtid har vi kunnat läsa och i TV se hur nordsidan beskjuter några sydkoreanska öar med granateld.

En av delegationernas uppgifter är att genomföra intervjuer med nordkoreansk personal, som av en eller annan anledning har hamnat på sydsidan. Detta för att få en uppfattning om varför de har tagit sig över till syd och om de har för avsikt att stanna kvar eller vill bli överlämnade till nordsidan. Uppe i det gemensamma området (JSA) genomförs repatriering av kvarlevor samt överlämning av förmodade flyktingar som vill återvända till Nordsidan. Varje år upphittas personer som drunknat i den närbelägna gränsfloden Imjing river. Det är många gånger soldater som drunknat av en eller annan anledning. Även överlevare tas om hand och överlämnas vid särskilda tillfällen i JSA.

Återföreningsmöten har genomförts uteslutande genom korsande av DMZ i den östra delen av Korea. Där finns hotell och samlingslokaler med mera, som kan utnyttjas av besökarna. Sedan lång tid finns det vägförbindelse genom DMZ.

Sedan flera år finns väg och järnväg byggd fram till nordsidan i DMZ vid den västra delen av zonen. Bygget är tänkt att fortsätta in i nord och skulle passera samhället Kaesong, som ligger en timmes resa från Seoul. Ett försök till samarbete gjordes när arbetet fortsatte och väg och järnväg färdigställdes fram till Kaesong. I Kaesong började ett stort industriområde att byggas i december 2004. Kaesong Industrial Park är ett samarbetsprojekt mellan nord och syd, vilket drivs som en ekonomisk utveckling med syd. Där fanns vid öppnandet cirka 15 sydkoreanska företag byggande tillverkningsanläggningar. Här kan sydsidan anställa billig arbetskraft från nord. Vägen och järnvägen in i nord skall, på sikt, ansluta till vägar och järnvägar i Europa. I framtiden skall parken sysselsätta flera hundra tusen arbetare från båda sidorna. Här skall också finnas plats för turism och återföreningsverksamhet med mera. Planerad yta för hela området är 65 km². Hur och när allt blir som det är tänkt beror mycket på den politiska viljan mellan nord och syd.

Ännu kan inte ett slut på stilleståndet skönjas. Det blir bara svårare för varje år som går: ekonomiskt, socialt, kulturellt och ideologiskt. Klyftorna mellan nord och syd ökar. Möjligheterna för NNSC att fullgöra sina åtaganden enligt stilleståndsavtalet har sedan länge begränsats. NNSC:s närvaro mitt emellan de båda parterna i Panmunjeom minskar spänningen och utgör en lugnande part. Detta märks, om inte annat, när spänningen ökar mellan de båda parterna. Den svenska delegationen har stort förtroende och respekt inom NNSC och hos de båda parterna. Vi har även deltagit och minskat spänningarna i samband med bland annat bärgning av patrullfartyg ute i Kinesiska havet. Enligt bedömare kommer den svenska delegationen och NNSC att finnas kvar under lång tid framöver.